

Devotio documenta thomasiae

Biblioteca Lluís Alemany

Biblioteca Lluís Alemany
Centre Cultural de la Misericòrdia, Palma

*Exposició oberta entre el 28 de juny
i el 30 d'agost de 2024*

450 ANYS
DEL TRÀNSIT DE LA
SANTA MALLORQUINA
1531/1574

DL PM 00511-2024

**SANTA
CATALINA,
TOMÁS**
450 ANYS
DEL TRÀNSIT DE LA
SANTA MALLORQUINA
1531/1574

Els fonaments de la investigació sobre el mite tomasià

La revisió documental que imposa la investigació sobre el mite tomasià presenta la mateixa complexitat del tema. El succés històric i la font informativa determinen una dialèctica necessària que, és ver, enriqueix el coneixement, però també suscita un repete de dimensió considerable. D'aquesta dificultat neix l'agraïment de la compilació que feu per dècades el farmacèutic i bibliòfil Lluís Alemany i Vich (Maó 1912-Palma 1983) amb relació a les qüestions vinculades a santa Caterina Tomàs (Valldemossa 1531-Palma 1574). Així s'expliquen els nombrosos registres del seu fons particular, ara propietat del Consell de Mallorca i que la institució posa a disposició dels investigadors des de 1998. Serveixi de reconeixement l'exposició *Devotio documenta thomasiae*, instal·lada a la biblioteca que du el seu nom.

La iniciativa s'emmarca dins la celebració dels 450 anys del trànsit de la canongessa agustina i es proposa donar a conèixer una part d'aquests ítems bibliotecaris. El conjunt exhibit s'ha seleccionat d'acord amb unes pautes d'aproximació elemental a la història de la devoció que ha generat la valldemossina, però tenint en compte la diversitat de suports conservats i també l'heterogeneïtat que tanca l'assumpte, com dèiem. La cronologia discorre entre el segle XVII i el XX, havent esguard que la beatificació (1792) i la canonització (1930) impliquen un revulsiu notori, també reflectit a la documentació. El discurs conductor s'ha condensat en tres apartats: *L'acció de l'Església*, *La joia de la festa* i *L'escriptura i la imatge*. Són, al capdavant, algu-

nes de les vies possibles a través de les quals la societat ha vehiculat la inquietud íntima de la fe envers la santa.

Per segles, l'Església, a través de les seves instàncies i de diferents fórmules —pronunciaments papals, homilies, novenes...—, ha conduït el missatge espiritual que neix de la vida, de la mort i dels fets extraordinaris de santa Caterina Tomàs. Per bé que existeix un tronc conceptual comú, la història demostra igualment enfocaments distints en la lectura. El mecanisme de les indulgències incideix en el paper intercessor a través de l'oració i dels goigs. Aquests, compostos en dates tomasianes clau, evocuen l'himne honorífic com a gènere de llarguíssim ressò històric.

Les notícies generades amb motiu de les celebracions festives —d'un assortiment abundant— revelen la disparitat dels sectors socials implicats i el diàleg entre la condició religiosa i la societat civil. Els drames teatrals i el carro triomfal parteixen d'aquesta idea. A banda, cal subratllar la importància de les efemèrides com a argument dels convits, la connexió amb el beat Ramon Lull i el paper que juguen les persones migrades, com els valldemossins a Palma o, en general, els mallorquins a Madrid, on s'establí un programa d'activitats a les dècades centrals del nou-cents.

La perspectiva que ofereix l'escriptura i la imatge té a veure amb les intencions historiogràfiques i hagiogràfiques, en les quals destaca el cardenal Antoni Despuig (Palma 1745-Lucca 1813). L'aportació literària d'arrel tomasiana s'inicià ja el 1636 i ha conegut diferents episodis —com el de 1955— amb la implicació d'autors rellevants, tot sabent que la poesia és el gènere més nodrit. Maria Antònia Salvà (Palma 1869-Llucmajor 1958) i Llorenç Riber (Campanet 1881-1958) despunten en aquesta línia rere la canonització. La representació plàstica, per la seva part, esdevé per al devot una connexió eficient amb la pietat. Llavors, l'adveniment de la identitat i de la narració visual faciliten la transmissió dels valors amb els quals s'ha forjat el mite.

Gabriel Carrió i Vives